

جزوه درس :

« تاریخ تحلیلی صدر اسلام »

رشته :

مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

استاد :

جناب آقای محمدی

رشته تحصیلی: کارشناسی مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

نام دانشگاه: علمی کاربردی امور مالیاتی استان قم

تهیه و تنظیم: دانشجو محمد یونس امیدی

نیمسال تحصیلی ۹۴۲

① تاریخ را تعریف کنند و توضیح دهند .

۱- بررسی روزگار گذشتہ اعم از اندیشه انسان در آن نفس دانسته باشد یا ندانسته باشد .

۲- گزارش وقایع مشهوره شامل روزگار پادشاهان ، جنگ ها ، احوال بیابان ، سیره و سنت آنها می باشد .

② تاریخ را از منظر محمد مظهری تعریف کنند .

شاهد مظهری تاریخ را به دو دسته تقسیم می کند :

① تاریخ نقلی :

علم به وقایع و حوادث سیری شده و اطهری از اوضاع و احوال گذشتگان است که شامل زندگی نامه ها ، فتح نامه ها و سیره ها می شود .

* ویژگی : ۱- جزئی و فردی بودن

۲- علم به بودگهارت یعنی متعلق به گذشته است .

② تاریخ علمی :

یعنی مطالعه ، بررسی و تحلیل وقایع گذشته و به دست آوردن قواعد و سنت ها حاکم بر زندگی گذشتگان . سنگ بنای تاریخ علمی ، تاریخ نقلی می باشد .

* تاریخ علمیت دارد ← به دلیل ارتباط اعصار و فرقه ها با ملدیر ، جیسس و لئیکوی و اندیشه در قرآن بیان شده است .

③ فلسفه تاریخ و سنخ و عوامل حرکت تاریخ را بنویسید .

در طول تاریخ ، تغییراتی در جوامع بشری وجود دارد . فلسفه تاریخ عهده دار بررسی حقیقت و علت وجودی این تحولات و کشف سنت های حاکم بر آنها ، ارزیابی و دستاورد این پدیده ها است که با شناخت قوانین حاکم بر تاریخ گذشته در تاریخ کنونی کاربرد می شود و گذشته را چراغ راه آینده قرار می دهد .

④ اهمیت و ارزش تاریخ را از منظر اسلام بنویسید .

اسلام معتقد است ، جوامع مانند موجودی زنده اند و هر کدام یک هویت مشخصی دارند . شناسنامه هویتی بر اساس میراث های تاریخی اش شکل می گیرد . میراث های تاریخی و فرهنگی جهان اسلام در واقع حافظه تاریخی ملت های مسلمان را شکل می دهد .

۵) بعضی از موارد اهمیت و ارزش تاریخ اسلام را بنویسید.

- ۱- اثبات مسئله وحی و نبوت علی و پیامبر خدا به منبع الانزال الهی و معجزه جاودان وی
- ۲- آگاهی از راز و رمز توفیق پیامبر اکرم در گذر از جامعه جاهلی به جامعه اسلامی
- ۳- دستیابی به بخش گسترده ای از عبادی نظری و لذت علمی پیامبر خدا و ائمه اطهار (در عصرها فاضلی و ...)

۶) مکتب تاریخ نظری چیست و مطابق معروف تاریخ نظری اسلامی را نام ببرید.

مجموع اندیشه‌های یک صاحب نظر که در چرخش نفوذ یافته و تبعیت می‌شود. مانند مکتب فلسفی ملاصدرا، مکتب تاریخی طبری

- ۱- مکتب تاریخ نظری حجاز (ودینه) : که به ترکیب قرآن، فقه و احکام یا موضوعات تاریخی شناخته شده است.
- ۲- مکتب تاریخ نظری عراق (ایضه)
- ۳- مکتب تاریخ نظری شام
- ۴- مکتب تاریخ نظری یمن
- ۵- مکتب تاریخ نظری ایرانی

۷) مهم‌ترین اسباب تحریف تاریخ اسلام چیست؟

- ۱- فاصله زمانی و مکانی میان مورخ و پدیده‌ها
- ۲- اختلاف اعدا و دیدایش فرقه‌ها
- ۳- تعصب : تزار سوسی
- ۴- فسار فرقه‌نویسان
- ۵- استفاده نادرستی برخی دانشمندان اهل کتاب از کلمه اصطلاحی خلفاء و اطرافیان آنها

۸) معنا و بسینه «سرق نسیمی» را بنویسید.

شروع‌های دانشمندان غربی درباره حلال، تمدن، فداهد، ارباب، زبان و تاریخ سرق نسیمی و سرق نسیمی می‌گویند.

۹) جزیره العرب را از نظر «موقعیت جغرافیایی»، «موقعیت سیاسی»، «فرهنگ، آداب و رسوم»

، «زبان و نظام خانوادگی»، «اقتصادی» و «اوضاع دینی» بررسی کنید.
الف- موقعیت جغرافیایی :

تپه جزیره عرب در جنوب غربی آسیا، بزرگ‌ترین تپه جزیره جهان، از طرف شمال به عراق و سوریه و از طرف سرق به خلیج فارس و از جنوب به خلیج عدن و اقیانوس هند و از طرف غرب به دریای سرخ می‌پیوندد.

ب - وضعیت لسانی :

اساس ولایت و بافت اجتماعی در جزیره العرب، قبیلہ بنوہ است و اعراب سالخ در این قبیلہ جزیرہ، بہ سہ در تقسیم می شوند : ۱- عرب باندہ - مانند قوم ہمد و نمود ۲- عرب اصیل - یعنی ۳- عرب غیر اصیل

ج - فضل، آداب و رسوم :

- ۱- شعر و شاعری
- ۲- وفاداری بہ قبیلہ در صورت موقعت
- ۳- اوردن بی لناہ
- ۴- فخر فروشی و کمیت

د - زنان و نظام خانوارہ :

- ۱- بہ زن مانند شیئ نگاہ می کردند، یعنی شخصیت انسانی مائل نبودند
- ۲- زنان در ارادہ و قدرت، در اختیار مرد بودند
- ۳- چند صہبری بی قید و شرط
- ۴- از رواج بازن بد
- ۵- زندہ بہ گور کردن (ضمران)

ه - اقتصادی :

- ۱- داد و ستد جواهر و سنگهای قیمتی، کاشاورزی و دامداری
- ۲- درآمد از لقبہ
- ۳- برقراری بازارها و تجارت گاہی فصلی

و - اوضاع دینی :

- ۱- شرک و بت پرستی
- ۲- مہجیت و کھورت
- ۳- بی دینی

۱۵) جاہلیت را در لغت و از دیدگاہ قرآن تعریف کنید و توضیح دهید این واژہ در قرآن چند مرتبہ و بہ چه معنایی آمدہ است ؟
 از نظر لغت جاہلیت از ریشہ جہل است و مراد از آن در قرآن نادانی محض نیست و حماقت، سفاهت و بی خبری را در بر می گیرد از برخی آیات استفادہ می شود کہ ہر انسان متکبر و خودرایی، جاہل است .
 واژہ جاہلیت نخستین بار بوسیلہ قرآن و در خصوص زندگی مردمان قبل از بعثت پیامبر اسلام (ص) بکار رفتہ است .
 حدود زمانی آن، ۵۱۵ تا ۶۱۰ سال قبل از بعثت و محدودہ مکانی آن، جزیرہ عربستان دانستہ اند .
 و در قرآن چہا بار بکار رفتہ است .

۱۱) چهار مصداق روشن جاهلیت در قرآن کریم را بنویسید.

- ۱- بی‌روی از حکم و حکومت ناحق «حکم الجاهلیه»
- ۲- بی‌توجهی به وعده و وعیدها خداوند و بداندیشی درباره افعال الهی (در رابطه با ضحک اُحد) - «ظن الجاهلیه»
- ۳- بی‌روایی زنان در جامعه و نمایان کردن زور و آراسته‌های زنانه (در حدس زدن زبان پیامبر و جلوه گری آنان) - «تبیح الجاهلیه»
- ۴- تأکید بر خواسته‌ها ناپای، تعصب درباره اهل حق و منافقین و جانبداری بی دلیل از عقاید و اندیشه‌ها «حمیه الجاهلیه»

۱۲) خصوصیات حکومت و جامعه امپراطوری ایران در عصر جاهلیت از نظر «سیاسی» و «خانوادگی» شرح دهید.

الف - سیاسی :

- ۱- موروثی بودن حکومت
- ۲- سلطنتی و استبدادی بودن حکومت
- ۳- خشن گذشتنی در باران
- ۴- حکومت اعلیّت

ب - خانوادگی :

- ۱- از رواج با محارم به سبب تسبیح جرمی منابع زرتشتی
- ۲- رانیت مطلق مرد
- ۳- عدم شخصیت حقوقی برای زن
- ۴- رانندگی فرزندان و فروش آنان

۱۳) و قائلی که در هنگام تولد پیامبر رخ داد چیست؟

تولد پیامبر در سال ۵۷۰ میلادی (عام الفیل) و ۵۳ سال قبل از هجرت بوده است.

- ۱- فرو رفتن سینه مادر در شکم از آنکه گسری
- ۲- خشک شدن درامه ساه
- ۳- ظاهر شدن سینه گسده فارس بعد از ۱۰۰۰ سال
- ۴- سقوط آب‌ها

۵- درخشش لوزی در غلبه همه جا را روشن کرد

۶- بیابان که تا آن لحظه به عالم بالا راه داشتند و صدای غلغله را می شنیدند، برای همیشه سرد شدند.

۱۴) علل سپردن پیامبر (ص) به دایه چیست ؟

- ۱- ناکافی بودن شیر مادر
- ۲- رسم بزرگان
- ۳- بزرگ شدن در هوای سالم
- ۴- سختی گفتن به کعبه عربی و وضع
- ۵- مصلحت ماندن از هوا

۱۵) اشیاء به چه مفاهیم ؟

- ۱- امانت دار
- ۲- راستگو
- ۳- باوقار
- ۴- خوش خلق
- ۵- کریم و شرافتمند

۱۶) مراحل دعوت پیامبر (ص) را بنویسید و توضیح دهید .

- ۱- دعوت مخفیانه ← (دعوت مخفیانه، مشایخ از جاهلیت دعوت پیامبر (ص) بی خبر بودند .
- ۲- دعوت انظار و عشره ← یعنی دعوت از خویشان و اعیان .
- ۳- دعوت علنی ← به دستور خدا، پیامبر (ص) خود را آشکار نمود و ابتدا از مردم اعتراف گرفته و پس از تصدیق بوی، پیامبر (ص) فرمود : « بلوید خدای غیر از خدای یگانه نیست ، تا رستگار شوید »

۱۷) علت دعوت پیامبر (ص) از عشره و اعیان خود چیست ؟

- ۱- اعیان از نزدیک با خلق و خوئی پیامبر، آشنا بودند (کجای پیامبر را می شناختند)
- ۲- ایمان عشره به پیامبر، افزون بر احساس عاطفی قبیله ای آنان نسبت به رسول خدا بود .
- ۳- عشره ، انتظار آن را داشتند که پیامبر (ص) در جلسه خصوصی، آنان را دعوت کند .
- ۴- از عشره او را بپذیرند ، دلیل مایل به این دلیل که اطرافیان او را بپذیرفته اند ، او را مهم نخواهند کرد .

۱۸) علل مخالفت مشایخ با اسلام را نام ببرید .

- ۱- جهت تری دینی و توحیدی دعوت و مخالفت اسلام با الهه اعراب و ...
- ۲- اسلام آوردن محرومان و جوانان ، فروپاشی نظام اجتماعی حاکم
- ۳- جهت تری اقتصادی قرآن
- ۴- رقابت های قبیله ای و حسادت و زندقه که موعبت ارزشی نبی حاکم
- ۵- شیره بودن پیامبر
- ۶- روی آوردن مستضعفان به پیامبر
- ۷- اعتقاد به جبر
- ۸- دشمنی جاهل با جاهل و نامجهل
- ۹- تقلید کورکورانه از آداب جاهل یا ناپاکان

۱۴) صلح امام حسن مجتبی (ع) و قیام امام حسن (ع) را مقایسه کنید.
 پیامبر اکرم (ص) در شأن امام حسن (ع) و امام حسین (ع) می فرماید: «حسن و حسین امام هستند، چه قیام کنند و چه قیام نکنند»
 و همچنین «حسن و حسین، دو سید جوانان اهل بخت اند».

پس از سیره و سنت پیامبر (ص) هیچ فرقی از نظر شخصیتی بین این دو پسر لوار وجود ندارد. ما با ملاحظه کردن موقعیت زمانی و مکانی این دو امام عزیز و با توجه به شخصیت معلوم و سیرت منقول علی صلح و قیام را تکمیل کنیم.

- دلایل صلح امام حسن (ع)؛ ۱- کوفتگی یاران امام حسن (ع) - سرپیچی از دستورات -

۲- وجود خوارج در بین یاران امام حسن (ع)

۳- قریب خوردن سرداران سپاه امام حسن (ع) بوسیله وعده به سُرُوت

۴- از بین رفتن یاران خالص امام حسن (ع)

۵- شخصیت بیعده معاویه

- عوامل قیام امام حسن (ع)؛

۱- شخصیت سزید

۲- وفاداری یاران با وفای امام حسن (ع)

۳- دعوت کوفیان

۴- امر به معروف و نهی از منکر

۲۰) مختصری اختلاف بعد از رحلت پیامبر اکرم (ص) چه بود؟

اختلاف بر سر جانشینی پیامبر اکرم (ص).

در اهل سنت به جانشین پیامبر، خلیفه گفته می شود و در شیعه به جانشین پیامبر، امام گفته می شود.
 خلیفه کسی است که توسط مردم انتخاب می شود ولی شیعه معتقد است که امام منصوب از طرف خدا است.

۲۱) نحوه انتخاب جانشینان بعد از پیامبر اکرم (ص) چگونه بوده است؟

۱- ابوبکر بوسیله اجماع

۲- عمر بوسیله جانشینی

۳- عثمان بوسیله شورای خلافت

۴- امام علی (ع) در مرحله دوم بوسیله بیعت مردم با او

۵- معاویه و اموی ها و خلفای عباسی بوسیله شمشیر و خنجر